
Francesc Vicent glosa a Teresa de Jesus

Autor:

Data de publicació: 28-01-2015

L'acròstic del Rector de Valfogona

Màrius Serra

Potser l'exemple més espectacular d'acròstic en català és el «Sonet set vegades acrostich» —també conegut com «En forma de labirinto»— de Francesc Vicent Garcia (1582-1623), el popular Rector de Valfogona. El poema oculta el nom de Teresa de Jesús en 17 ocasions: 1 acròstic convencional, 5 mesòstics, 10 catadiagonòstics i 1 hipograma en el darrer vers:

Jesucrist

Tanta temor, Teresa, tanta pena,
entre excessives glòries i alegries!
Repara, i mira, que agraviar podries
esta esperança de ma llum serena.

Sossega, esposa casta, i asserena
aqueixa pena, que han bastat les mies
dar durador descans de infinits dies
en les eternes sales, per estrena.

Teresa

Ja la intricada i fosca nit inicia
en bellesa de glòria veig se'm muda.
Sou, sens dubte, Senyor, sol de Teresa,
vostra esclava, ab un clau se vivifica,

segura, espòs, que sou vós en sa ajuda,

torre, glòria, descans i fortalesa.

En un estudi minuciós sobre l'estructura d'aquest poema Josep Bargalló estableix un diagrama que mostra la retícula formada per totes les lectures acròstiques i proposa una disposició tipogràfica que facilita la lectura de les disset Tereses ocultes. Tot i això, els catadiagonòstics —acròstics en diagonal— només es poden llegir amb facilitat si el poema pren tres dimensions i es presenta en una disposició geomètrica establerta per l'especialista en el barroc Albert Rossich, autor d'una monografia força esclaridora sobre el mite del Rector de Valfogona:

Tan Ta Temor, Teresa, Tan Ta pena,
Entre Exc Essiv Es glòri Es, i al Egries!
Repa Ra, i mi Ra, que ag Ravia R pod Ries
Esta Esp Erança d E ma llum s Er Ena,
Sos Segu, e Spo Sa ca Sta, i as Serena
Aqueix A pen A, que h An b Ast At les mies
Dar Dura Dor Descans De infinits Dies
En les Etern Es sal Es, per Estr Ena
Ja la Intr lçada l fosca n It in lca
En b Ell Esa d E glòria v Eig s E'm muda,
Sou, Sen S dubte, Senyor, Sol de Tere Sa,
Vostra esclava, ab Un cla U se Vi Vifica
Segura, e Spó S, que Sou vó S en Sa ajuda,
Torr E, glò Rià, d Escan S i fort Alesa.

Durant l'elaboració de la seva tesi doctoral Rossich va estudiar unes «instruccions d'ús» del poema que permet disposar-lo en un prisma hexagonal en el qual cadascuna de les sis arestes coincideix amb la inscripció vertical de l'acròstic i els cinc mesòstics. Aquestes «instruccions d'ús» també estan versificades:

Explicació del sonet anterior

Que es torre 'l nom del Senyor,

diu un profeta sagrat,

y est laberinto intrincat

es una torre, lector.

En la qual, si pujarás,
devallant á plom la vista,
per obliqua y recta llista
de qui es Teresa veurás.

Que en éxtasis elevada,
y de salvarse duptosa,
per via miraculosa
de Christo es aconsolada.

No't receles de pujar,
pus qui devallar ne vol
escala de caragol,
y drete la pot trobar.

Empero si acás te cases
dintre la torre mira,
trobarás una cadira
en que, si't cansas, descansas.

Perque al que no fuig lo cos,
de emplearse en esta empresa,
es torre de fortaleza,
y cadira de repós.

Segons aquestes indicacions la disposició idònia del poema seria un prisma hexagonal —la torre— que permetria la lectura de tots els acròstics. La cadira esmentada podria formar-se amb l'hipograma teresià de l'últim vers. Talment un plagista a l'avançada d'Antoni Tàpies i la cadira que corona la seva Fundació al carrer d'Aragó de Barcelona.

Extret de Verbàlia 2.0 (Barcelona: Empúries, 2010), pàg. 185-187